

والدین

معمار نهان کودک

دنیای واقعی فرزندان را
آن طور که هست بشناسیم،
نه آن طور که آرزو داریم

جلد اول

۱۳۹۶

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : والدین معمار نهان کودک : دنیای واقعی فرزندان را آنطور که هست بشناسیم، نه آن طور که آرزوداریم/ پژوهش و تالیف محمد هژبری، فاطمه طاهری.

مشخصات نشر : شهریار: محمد هژبری، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۱۶۰ صفحه، ۲ ج.
شابک : دوره : 978-600-04-9246-5؛ ج. ۱ : 978-600-04-9244-1؛ ج. ۲ : 978-600-04-9245-8
شابک :
فهرست نویسی : فیبا
موضوع : والدین و کودک، رفتار والدین، کودکان — سرپرستی -- جنبه‌های روان‌شناسی، کودکان -- سرپرستی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
موضوع : Parenting , Parent and child : Child rearing Psychological aspects , Child rearing -- Child rearing Religious aspects--Islam.
نمونه افزوده : طاهری، فاطمه، ۱۳۳۶ -
ردیف ملی کنگره : ۱۳۹۶ / ۸ / HQ ۷۵۵
رده بندی دیویی : ۱/۶۴۹
کتابشناسی : ۵۰۰۵۶۶۸

والدین معمار نهان کودک (جلد اول)

(دنیای واقعی فرزندان را آن طور که هست بشناسیم ، نه آن طور که آرزو داریم)

پژوهش و تالیف : محمد هژبری ، فاطمه طاهری

ویراستار ادبی - صفحه آر : بهار حبیب خاکباز

طرح روی جلد : سید محمد ربیع

ویرایش : غلامرضا محمدی و ساجد مربری

طراحی رایانه ای فصل ها : ساجد مربری

تایپ رایانه ای : مژگان ربیعی - سهیلا فمی - شرعی

لیتوگرافی و چاپ : چاووش

شابک دوره : ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۹۲۴۶-۵

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۹۲۴۴-۱

قیمت : ۱۲۵۰۰ تومان

مرکز توزیع : فروشگاه رمانتیک (شهریار، فاز ۱ اندیشه، خیابان چهارم شرقی،

شماره تماس: ۰۹۱۲۱۰۵۱۵۹۳ - ۰۲۱۶۵۵۲۲۱۸۵)

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۶
مقدمه.....	۲۰
فصل ۱. نقش خانواده در تکامل رشد.....	۲۲
۱-۱. رشد روانی.....	۲۳
۲-۱. رشد عاطفی.....	۲۴
۳-۱. رشد اجتماعی.....	۲۵
۴-۱. رشد معنوی.....	۲۶
۵-۱. رشد حرکتی.....	۲۷
۶-۱. رشد مهارتی.....	۲۷
۷-۱. رشد زبانی.....	۲۸
۸-۱. رشد شناختی.....	۲۹
۹-۱. شناخت آگاهانه پدر و مادر جهت رشد کودک.....	۳۰
فصل ۲. احساس امنیت.....	۳۲
۱-۲. امنیت چیست؟.....	۳۳
۲-۲. چهار اصل مهم ایجاد امنیت برای کودکان.....	۳۴
۳-۲. با هم بودن اعضای خانواده.....	۳۴
۴-۲. ابراز احساسات.....	۳۵
۵-۲. ادامه تحصیل در دانشگاه.....	۳۵

- ۳۶ ۶-۲. کمک به دیگران
- ۳۶ ۷-۲. عوامل ایمنی کودکان
- ۳۷ ۸-۲. امنیت در زمان طفولیت
- ۳۸ ۹-۲. آرام گرفتن و توجه به دنیای اطراف
- ۳۸ ۱۰-۲. احساس صمیمیت و نزدیکی با دیگران
- ۳۹ ۱۱-۲. ارتباط غیر کلامی
- ۳۹ ۱۲-۲. تاثیر گذارش بر محیط و اطرافیان
- ۴۰ ۱۳-۲. ابراز احساسات به کمک کلمات و استفاده از تصور
- ۴۰ ۱۴-۲. ارتباط منطقی بین تصورات و افکار
- ۴۱ ۱۴-۲. عوامل موثر در رشد مهارت های فکری کودک عبارتند:
- ۴۱ ۱۵-۲. انعطاف پذیری
- ۴۳ ۱۶-۲. روش های کمک به کودک
- ۴۴ ۱۷-۲. روش های درک احساس کودک
- ۴۵ ۱۸-۲. مواردی که موجب خشم کودک می شوند
- ۴۶ ۱۹-۲. روش های ارتباط با کودک
- ۴۸ ۲۰-۲. کودک افسرده امنیت ندارد
- ۵۳ فصل ۳. دوست واقعی فرزندان باشیم
- ۵۰ ۳-۱. عشق به وجود خویش
- ۵۱ ۳-۲. وظایف آموختن به عهده ماست

- ۳-۳. فرزندانی که هدیه الهی هستند..... ۵۲
- ۴-۳. حضور دایمی..... ۵۳
- ۵-۳. توجه به ارزش‌ها..... ۵۳
- ۳-۶. چه مواردی را نباید انجام داد..... ۵۴
- ۷-۳. چه مواردی را باید انجام داد..... ۵۴
- ۸-۳. تنهایی و استعداد شاد زیستن..... ۵۵
- ۹-۳. او عضو ارزشمند اجتماع بزرگ است..... ۵۵
- ۱۰-۳. به او اجازه داد شود دنیا را خودش کشف کند..... ۵۶
- ۱۱-۳. فرصت طلایی برای ارزش دادن ایجاد کنید..... ۵۷
- ۱۲-۳. در تحسین کودک هدف داشته باشیم..... ۵۷
- ۱۳-۳. خنده برای کودکان مفید است..... ۵۸
- ۱۴-۳. یک لبخند شیرین اطمینان بخش..... ۵۸
- ۱۵-۳. فرصت‌ها را برای کودک خودمان ایجاد کنیم..... ۵۸
- ۱۶-۳. اطمینان حاصل کنید خوب میخورد..... ۵۹
- ۱۷-۳. آموزش دهیم تا مشکلات را خودش حل کند..... ۵۹
- ۱۸-۳. کودک را باور کنید و ایده آل فکر نکنید..... ۶۰
- ۱۹-۳. رشد طبیعی او در جایگاه هنر (رنگ‌ها)..... ۶۱
- ۲۰-۳. چه عواملی در انتخاب رنگ تاثیر دارد..... ۶۲
- ۲۱-۳. به چه مواردی در آموزش هنر، به کودکان باید دقت کرد..... ۶۳
- ۲۲-۳. نقاشی و زندگی عاطفی کودک..... ۶۴

- ۳-۲۳. رنگ چه تاثیری بر روح و روان کودک دارد..... ۶۶
- ۳-۲۴. سخنی درباره رنگ ها..... ۶۶
- فصل ۴. راه ارتباط ، قصه و قصه گوئی..... ۷۱
- ۴-۱. قصه چیست ؟..... ۷۲
- ۴-۲. نقش قصه و اثر تربیتی داستان ها..... ۷۳
- ۴-۳. هدف های قصه گوئی چیست ؟..... ۷۴
- ۴-۴. فواید قصه گوئی..... ۷۶
- ۴-۵. نکاتی پند دهنده در قصه گوئی..... ۷۷
- ۴-۶. قصه درمانی..... ۷۷
- ۴-۷. قصه چه تاثیری بر کودکان دارد..... ۷۸
- فصل ۵. نقاشی کودکان..... ۸۰
- ۵-۱. سن نقاشی..... ۸۱
- ۵-۲. نقاشی چه زمانی شکوفا میشود؟..... ۸۲
- ۵-۳. قبل از ورود به مدرسه..... ۸۲
- ۵-۴. ورود به مدرسه..... ۸۳
- ۵-۵. نظر روانشناسان در مورد نقاشی (خط، فضا و رنگ)..... ۸۳
- ۵-۶. تفسیر موضوعات نقاشی کودکان..... ۸۶
- ۵-۷. آدمک ها..... ۸۶
- ۵-۸. خانه..... ۹۰

- ۹۱ ۹-۵ . درخت
- ۹۲ ۱۰-۵ . خورشید و ماه
- ۹۲ ۱۱-۵ . حیوانات
- ۹۳ ۱۲-۵ . اتومبیل
- ۹۳ ۱۳-۵ . خواب و رویا
- ۹۴ ۱۴-۵ . خانواده
- ۹۴ ۱ . برجسته کردن کسی در نقاشی :
- ۹۴ ۲ . محو نمودن کسی در نقاشی :
- ۹۴ ۳ . افرادی که خط می‌خورند :
- ۹۵ ۴ . اشخاصی که اضافه می‌شوند :
- ۹۵ ۱۵-۵ . نقاشی گروهی کودکان از یک موضوع
- ۹۶ ۱۶-۵ . چند نکته
- ۹۷ فصل ۶ . بازی و ساختار آن در کودک
- ۹۸ ۱-۶ . اهمیت بازی
- ۹۸ ۲-۶ . تاریخچه بازی
- ۹۹ ۳-۶ . جایگاه بازی
- ۹۹ ۷-۶ . بازی چه ارزش هایی دارد
- ۱۰۱ ۸-۶ . بازی چه نقش هایی در کودک دارد
- ۱۰۲ ۹-۶ . بازی و کارکرد آن
- ۱۰۳ ۱۰-۶ . کودک با بازی چگونه کنار می‌آید
- ۱۰۳ عواملی که در انتخاب بازی کودکان دخالت دارند ، چیست؟

- ۱۱-۶. بازی چه فوایدی دارد؟..... ۱۰۴
- ۱۲-۶. تاثیر بازی بر هوش کودک..... ۱۰۴
- ۱۳-۶. نقش بازی در رشد جسمانی کودک..... ۱۰۶
- ۱۴-۶. بازی رایانه‌ای، فرصت یا تهدید..... ۱۰۶
- نکات مثبت رایانه چیست؟..... ۱۰۶
- نکات منفی رایانه چیست؟..... ۱۰۷
- ۱۵-۶. مواردی که باید مورد توجه قرار گیرد..... ۱۰۸
- توجه مثبت :..... ۱۰۸
- توجه منفی :..... ۱۰۸
- به چه دلیل این رفتارها ظهور و بروز می کند :..... ۱۰۸
- ۱۶-۶. جذب یا عدم جذب او : کره چه دلایلی دارد..... ۱۰۹
- ۱۷-۶. مانع شدن از بازی بچه‌ها چه عوارضی دارد..... ۱۱۰
- ۱۸-۶. نقش بازی در رشد اجتماعی..... ۱۱۱
- ۱۹-۶. نقش بازی در رشد عاطفی..... ۱۱۱
- ۲۰-۶. نقش بازی در رشد جسمانی..... ۱۱۲
- ۲۱-۶. جنبه های روانی..... ۱۱۳
- ۲۲-۶. جایگاه شخصیت از طریق بازی..... ۱۱۳
- فصل ۷. اسباب بازی و علل خراب شدن..... ۱۱۴**
- ۱-۷. واکنشهای طبیعی و روانی کودک با اسباب بازی..... ۱۱۵
- ۲-۷. روش صحیح پدر و مادر در مقابل عمل او چگونه باشد؟..... ۱۱۸

- ۳-۷ . اسباب بازی مناسب برای کودکان ۱۲۰
- ۴-۷ . مشاهده بازی کودکان در همه سنين ۱۲۲
- ۵-۷ . پدر و مادرها به اين پيشنهاها توجه كنند ۱۲۳
- فصل ۸ . نقش تغذيه در سلامت كودك ۱۲۵
- ۱-۸ . تعريف غذا و مواد مغذی ۱۲۶
- غذاها از سه طريق باعث رشد و نگهداری بدن می شوند: ۱۲۶
- ۲-۸ . عوامل موثر در پيدايش كودك ۱۲۷
- ۳-۸ . مادر پيش از بارداری ۱۲۹
- مراقبت های پيش از بارداری : ۱۲۹
- ۴-۸ . شير مادر و چگونگی تولید آن ۱۳۰
- ۵-۸ . شير مادر و مزایا ۱۳۱
- ۶-۸ . تاثيرات شير مادر ۱۳۲
- خداوند در قرآن كريم می فرمايد : ۱۳۲
- ۷-۸ . تاثير غذا و خوراکی ها در ايام بارداری مادر ۱۳۳
- ۸-۸ . خوراکیها در ايام بارداری ۱۳۴
- ۹-۸ . خواص بعضی از میوه ها ۱۳۵
- ۱۰-۸ . ده غذایی که نباید به كودك زیر يكسال بدهيد ۱۳۶
- ۱۱-۸ . توصیههای عبادی به مادر باردار ۱۳۸
- ۱۲-۸ . تغذيه كودكان سه تا پنج سال ۱۴۱
- فصل ۹ . جایگاه معنوی ۱۴۳

- ۱-۹. گفتن اذان و اقامه..... ۱۴۴
- ۲-۹. برداشتن کام کودک..... ۱۴۴
- ۳-۹. تراشیدن موی سر..... ۱۴۵
- ۴-۹. ولیمه، عقیقه، ختنه کردن و انتخاب نام کودک..... ۱۴۵
- ۵-۹. دوران پرورش شخصیت کودک..... ۱۴۵
- ۶-۹. خواب کودک..... ۱۴۶
- ۷-۹. احترام به کودک..... ۱۴۷
- ۸-۹. تربیت ادب موزی کودک..... ۱۴۸
- ۹-۹. نام گذاری کودک..... ۱۴۸
- ۱۰-۹. ختنه..... ۱۴۹
- ۱۱-۹. شیر و تاثیر آن بر شخصیت..... ۱۴۹
- ۱۲-۹. نیاز به دوست..... ۱۵۰
- ۱۳-۹. کودک و شناخت پروردگار..... ۱۵۰
- ۱۴-۹. آموزش احکام دین به کودک..... ۱۵۰
- ۱۵-۹. اهمیت سلام..... ۱۵۱
- ۱۶-۹. تمسخر و امر و نهی..... ۱۵۱
- ۱۷-۹. وفای به عهد..... ۱۵۱
- ۱۸-۹. راستگویی..... ۱۵۲
- ۱۹-۹. روایتی از پیامبر..... ۱۵۲
- ۲۰-۹. ولادت دختر باعث خوشحالی می شود..... ۱۵۳

- ۹-۲۱. محبت به فرزند ۱۵۴
- ۹-۲۲. بوسیدن فرزند ۱۵۴
- ۹-۲۳. کودک و جامعه ۱۵۵
- ۹-۲۴. شخصیت خود کودک ۱۵۶
- منابع ۱۵۷

پیش گفتار

الوین تافلر آینده پژوه قرن حاضر می گوید : ((بی سوادان قرن ۲۱ کسانی نیستند. که نمی توانند بخوانند و بنویسند ، بلکه کسانی هستند که نمی توانند آموخته های کهنه را دور بریزند، و دوباره بیاموزند !))

اگر به ژرفای فصول کتاب برویم، و نگاهی دقیق به مباحث مطرح شد در کتاب داشته باشیم، در واقع این کتاب را می بایست، تربیت والدین نام نهاد تا تربیت کودکان !

تفکر دقیق را این بیان تافلر شاید عصاره چیزی باشد، که شما در این کتاب پیدا می کنید با آن روبرو شوید. دور ریختن عاداتها و روش های غلط دیروز، یادگیری و تمرین روشهای صحیحی که هر روز در حال تغییر هستند.

تاکید ویژه این تعریف را می توان، روی کلمه تمرین قرار داد. زیرا دانستن صرف کافی نیست. دانستنی که نتوان آن را در زندگی خویش به کار بست سر از عالم بی عملی در می آورد. که نبی مکرم اسلام (ص) درباره آن می فرماید :

((عالم بی عمل همچون چراغی است، که خورشید می سوزد ولی نورش به دیگران نمی رسد)).

چه بسیار افرادی که هزاران صفحه در رابطه با تربیت کودک مطالعه داشته اند، اما در وادی عمل در به کارگیری آنها ناتوان هستند، چرا که هنوز به این درک نرسیده اند که راه تربیت کودک از بازیگری و بازآموزی در رفتار خودشان می گذرد. این تغییر با بزرگ شدن کودک پایان نمی یابد، بلکه مادامی که فرد عنوان پدر یا مادر را یدک می کشد یادگیری و تغییر میبایست جز لاینفک زندگی اش باشد.

پدر و مادری که مدعی است همه چیز را میداند یا گمان می‌کند تربیت امری ساده است، و نیاکانش که حتی سواد خواند و نوشتن هم نداشتند. آن را میدانستند، نمی‌تواند با اصول درست و نوین تربیت روبرو شود. شخصیت این پدر و مادرها را می‌توان به تمثیل غار افلاطون تشبیه کرد: "افلاطون از ما می‌خواهد که یک غار زیر زمینی را تصوّر کنیم که دهانه‌ای به طرف روشنایی دارد. در این غار آدمیانی زندگی می‌کنند، که از زمان کودکی پاها و گردنهایشان طوری رنجیر شده است، که پشت به دهانه‌ی غار و روی به دیوار درونی آن دارند و در آن نور خورشید را ندیده اند. پشت سرشان یک بلندی آتشی است و بین آنها و آتش راهی مرتفع و دیواری کوتاه، مانند پرده‌ای وجود دارد. در سراسر این راه مرتفع آدمیانی که مجسمه‌ها و پیکرهای حیوانات و چیزهای دیگر را با خود حمل می‌کنند، می‌گذرند، به طوری که آنها با خود حمل می‌کنند بالای آن دیوار کوتاه ظاهر می‌شود. زندانیان که رویشان به دیوار درونی غار است نمی‌توانند یکدیگر و چیزهای پشت سرشان را ببینند، اما سایه‌های خود و سایه‌های این اشیاء را که روی دیوار افتاده است می‌بینند. این زندانیان نماینده‌ی این نوع پدر و مادری هستند، که زندگی خود را در حالت خیال و پندار ... نظر آنها درباره‌ی عالم به کار ناقص است، و به سبب تعصبات خود و دیگران که به وسیله‌ی زبان و خطابه به آنها منتقل شده است، به کجی و انحراف گرائیده است، و هرچند وضع آنان بهتر از وضع کودکان نیست، سخت پایبند تصوّرات کج و منحرف خویشند، و نمی‌خواهند از زندان نجات یابند. به علاوه، اگر ناگهان آزاد شوند، و به آنها گفته شود، که به واقعیاتی که قبلاً سایه های آنها را دیده‌اید نظر افکنید، به علت درخشندگی زیاد نور که می‌شوند، و می‌پندارند که سایه ها بسیار واقعی تر از واقعیت هاست.

اما اگر یکی از زندانیان که رهایی یافته چشم خود را به روشنایی عادت دهد، پس از مدتی خواهد توانست، خود اشیاء محسوس را که قبلاً فقط سایه های آنها را دیده بود ببیند. این شخص رفقای خود را در روشنی آتش می بیند، و از عالم تعصبات به عالم واقعی منتقل شده است.

از اینجاست پافشاری او بردادن اهمیت زیاد به تعلیم و تربیت، که به وسیله ی آن پدر و مادرها می توانند تدریجاً به مشاهده ی حقایق ارزشهای جاوید و مطلق رهبری شوند. و بدین ترتیب از گذراندن زندگی خود در «عالم سایه وار» خطا و کذب و تعصب نسبت به درک ارزشهای حقیقی، و غیره، نجات یابند.^۱

گام اول: در تربیت رهایی از بند روشها و اعتقادات غلط گذشته.

گام دوم: یادگیری به نفعی است، که در رفتار عملی نمو پیدا کند. مطابق با آموزه های علم روانشناسی و آموزه های دینی، نقش تربیتی پدر و مادر تا قبل از بیست سالگی، شخصیت فرد را می سازد و تغییر و بازآموزی از آن به بعد تبدیل به امری دشوار و شاید محال می شود.

کتاب حاضر با شما از این دشواری سخن می گوید. از اینکه شما در سنی هستید که قرار است آنچه از گذشته کنار و دیگران به غلط آموخته اید را کنار گذاشته و مجدد یاد بگیرید و این امری است محال مگر با تفکر، تمرین، تمرین و تمرین!

سوالی که پیش میاید این است که در میان این تغییر ها جایگاه تجربه کجاست؟! بالاخره علم و دستورات دین درست میگوید یا تجربه اطرافیان؟

تربیت فرزند به معنای امروزی حاصل این است که بشر شروع به مطالعه رفتارهای ناهنجار انسانها کرد. مطالعه و آزمایش و تجربه روی هزاران نمونه مطالعاتی با بهره گیری از ابزار روز نتیجه ای دست داد که ما آن را امروزه علم روانشناسی تربیت می نامیم.

اجازه دهید ساده تر بگویم، تجربه اطرافیان حاصل مشاهده تربیت یک دو یا چند فرزند است اما تجربه ی علم حاصل مشاهده هزاران یا میلیونها کودک و سفارشات دینی حاصل علوم غریبه است. پس در عین اینکه تجربه دیگران قابل احترام و بعضا مستعد به کارگیری و منطبق بر علم است، به تجربه علم و سفارشات دین ایمان بیاوریم و به آن احترام بگذاریم.

در انتها از شما پدر یا مادر گرامی که این کتاب را در دست گرفته اید، خواستارم، اگر فردی هستید که فکر نمی کنید همه چیز را می دانید، اگر آماده تغییر هستید، اگر دوست دارید از دانستن و به کار بستن لذت ببرید و مهمتر از همه تحمل رنج ندانستن دیگران را پس از مطالعه این کتاب دارید وارد فصول کتاب شوید.

ساجد هژبری